

УДК 351.82:336.7

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Коваль Я.С.

доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, 03113, Україна
тел.: (044)-455-57-07, e-mail.: yanaks@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0001-6578-2996, DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-176-190>

STATE REGULATION OF ECONOMIC SECURITY OF BANKING INSTITUTIONS OF UKRAINE

Y. Koval

associate professor of the department of financial and economic security,
«KROK» University, Kyiv, st. Tabirna, 30-32, 03113, Ukraine
tel.: (044)-455-57-07, e-mail.: yanaks@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0001-6578-2996, DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-176-190>

Анотація. Державне регулювання ринку фінансових послуг, серед яких головою виступає банківська система, здійснювалося на всіх етапах його розвитку, причому, незважаючи на зміну пануючих економічних теорій, методи цього регулювання залишалися постійними. Негативні зміни, які відбулися у банківській системі України знизили загальний рівень її економічної безпеки та зумовили необхідність розробки дієвого механізму державного регулювання антикризовим управлінням економічною безпекою банківських установ України. Економічні обмеження — це запровадження обов'язкових економічних нормативів та норм, різних перешкод, які впливають на обсяги доходів банку. До таких обмежень можна зачислити, наприклад, встановлення норм відрахувань до резервів на покриття ризиків від активних банківських операцій. Економічні обмеження мають зазвичай стимулювальний характер. За допомогою стимулювання доходів і витрат держава прагне спрямувати банк у потрібному напрямку розвитку. Йдеться про застосування податкових пільг, дотацій, пільгових цін на певні продукти тощо. Економічне регулювання за своїм характером є непрямим втручанням у банківську діяльність. За такого виду регулювання державний регулятор не втручається у процес прийняття менеджментом конкретного банку рішення, однак за невиконання приписів буде карати. Покарання або санкції за порушення вимог регулятора можуть бути як адміністративними, так і економічними, прямими і непрямими. Отже, на сучасному етапі державне регулювання не передбачає повного поглинання економічної сфери. Проте трансформація основних завдань та режимів державного регулювання банківської сфери відбувається паралельно із трансформацією інституційного забезпечення державного регулювання банківської діяльності, що передбачає існування відповідних економічних інститутів, які на основі чинної в державі нормативно-правової бази та організаційної структури застосовують інструментарій для ефективного регулювання банківської системи.

Ключові слова: державне регулювання, економічна безпека, банківське регулювання, банківський контроль, банківський нагляд, механізми державного регулювання банківських установ.

Формули: 0, рис.: 4, табл.: 3, бібл.: 27

Annotation. The state regulation of the financial services market, among which the chairman is the banking system, was carried out at all stages of its development, and, despite the change of the prevailing economic theories, the methods of this regulation remained constant. The negative changes that took place in the banking system of Ukraine have reduced the overall level of its economic security and led to the need to develop an effective mechanism of state regulation of the crisis management by the economic security of banking institutions of Ukraine. Economic constraints are the introduction of binding economic norms and norms, various obstacles that affect the volume of bank revenues. Such restrictions may include, for example, the establishment of rates of deductions to provisions for covering risks from active banking operations. Economic constraints are usually stimulating. By stimulating incomes and expenditures, the state seeks to direct the bank in the right direction of development. It is about applying tax breaks, subsidies, preferential prices for certain products, etc. Economic regulation by its nature is an indirect intervention in banking. Under this type of regulation, the state regulator does not interfere with the decision-making process by the management of a particular bank, but will be punished for non-compliance with the regulations. Penalties or sanctions for violation of the requirements of the regulator can be both administrative and economic, direct and indirect. Consequently, at the present stage, state regulation does not imply the full absorption of the economic sphere. However, the transformation of the main

tasks and modes of state regulation of the banking sector takes place in parallel with the transformation of the institutional provision of state regulation of banking activities, which implies the existence of relevant economic institutions, which, based on the current regulatory framework and organizational structure in the state, use tools for effective regulation of the banking system.

Key words: state regulation, economic security, banking regulation, banking control, banking supervision, mechanisms of state regulation of banking institutions.

Formulas: 0, fig.: 4, tabl.: 3, bibl.: 27

Постановка проблеми. Важливою умовою стійкого економічного зростання країни є надійність і прогнозованість розвитку банківського сектора економіки. Світова фінансова криза, яка також вплинула на Україну, свідчить про невідповідність вітчизняної грошово-кредитної політики вимогам економічного середовища.

Приведення у відповідність зі світовими стандартами діяльності банківських установ дозволило виявити внутрішні та зовнішні ризиків й загрози, які негативно вплинули на функціонування всієї банківської системи та призвели до зменшення кількості українських банків з 180 на початок 2014 р. до 82 на початок 2018 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розробки та функціонування механізмів державного регулювання національної економіки в тому числі діяльності банківських установ, присвячено праці багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, таких як: Андрієнко М. В., Ващенко К. О., Воротін В. Є., Гаман П. І., Гаман Н. О., Геєць В. М., Жаліло Я. А., Мазур О. Ю., Міщенко В. І., Орлюк О. П., Олійник Н. І., Пархоменко-Куцевіл О. І., Примостка Л. О., Радченко О.В., Романенко Є. О., Сімак С. В., Стеченко Д. М., Усаченко Л. М., Чаплай І. В., Швайк Л. А., Шемшученко Г. Ю., Кейнс Дж., Хайєк Ф., Шейн С. та інші.

Віддаючи належне авторам наукових доробків, результати яких сприяли процесу становлення державного управління слід зазначити, що питання створення та функціонування механізму державного регулювання антикризовим управління економічною безпекою банківських установ досліджено недостатньо глибоко та потребує подальшого всебічного вивчення.

Вказане свідчить про актуальність обраної теми та її теоретичну та практичну значущість.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження державного регулювання економічною безпекою банківських установ України та надання пропозицій до складових механізму державного регулювання діяльності банківських установ України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль державного регулювання економіки, в тому числі регулювання банківської діяльності, зокрема, в останні роки значно зростає. При цьому об'єктивними є процеси трансформації державного регулювання діяльності банків під впливом чинників глобалізації, що вимагає від органів державного регулювання банківської сфери постановки нових завдань і перегляду процесів, що відбуваються у національній і світовій економіці. Трансформація системи державного регулювання банківської діяльності повинна дозволити їй бути керованою, ефективною та гнучкою, щоб адекватно й швидко реагувати на зміни економічного середовища як в межах держави, так і з врахуванням змін у світовій економіці. Не відкидаючи важливість саморегулювання банківської сфери, доцільно послаблювати державний вплив на регулювання діяльності банків лише у випадку високої ефективності саморегулювання діяльності банків.

Для більш детального дослідження даного питання необхідно розглянути такі основні поняття, як: «механізми державного регулювання» та «механізми державного регулювання банківських установ».

Сугоняка М. В. розглядає механізми державного регулювання, як спосіб організації економічних відносин між

державою і підприємствами, населенням, іншими країнами та міжнародними інституціями з метою стабілізації соціально-економічної ситуації в країні та створення передумов для економічного зростання [1].

За визначенням Андрієнко М. В. механізми державного регулювання - сукупність і логічний взаємозв'язок соціальних елементів, процесів та закономірностей, через які суб'єкт державного регулювання «схоплює» потреби, інтереси і цілі суспільства в управляючих впливах, закріплює їх у своїх рішеннях та діях і практично втілює їх у життя, зважаючи на державну владу [2].

На думку Олєфір А. О. механізми державного регулювання необхідно розглядати складна система державних органів, організованих відповідно до визначених принципів для здійснення завдань державного регулювання, є своєрідним «інструментом» реалізації виконавчої влади держави [3].

Обґрунтованою є думка Бакуменко В. Д. який стверджує, що механізм державного регулювання - це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей [4].

Визначення Бєлай С. В. є найбільш ширшим оскільки воно включає ряд заходів, важелів, стимулів для покращення діяльності органів державної влади [5].

Тридід О. М. стверджує, що механізми державного регулювання банківських установ – це вимоги щодо підтримки необхідного рівня капіталу банків, показників ліквідності, максимальних розмірів ризиків у діяльності банку, а також надаючи органам банківського нагляду повноваження щодо застосування заходів впливу до банків, діяльність яких є надто ризиковою [6].

У контексті розгляду існуючих підходів до визначення терміну «механізми державного регулювання банківських установ» заслугоує на підтримку твердження Коротич О. Б. про те, що механізми державного регулювання

банківських установ - це механізми ефективною і постійною взаємодією з державними органами, відповідальними за регулювання та контролювання банківської системи [7].

Вовк В. Я. та Тридід В. Я. стверджують, що механізми державного регулювання банківських установ є своєрідною формою реалізації державним апаратом країни державної влади у банківському секторі з метою забезпечення виконання поставлених загальнодержавних цілей та завдань [8].

За визначенням Юрій С. І. та Луцишин О. О. механізми державного регулювання банківських установ – сукупність економіко-правових форм, методів та інструментів, які використовує держава у процесі регулювання, та за допомогою яких здійснює вплив на суб'єктів грошово-кредитного ринку, з метою забезпечення стабільного функціонування як банківської діяльності і захисту інтересів вкладників, так і економіки в цілому [9].

Останнє визначення є найбільш комплексним, оскільки воно включає не тільки поставлені загальнодержавні цілі та завдання, а й є сукупністю економіко-правових форм, методів та інструментів, які використовує держава у процесі регулювання.

Проте, в цілому кожне із зазначених визначень є досить обмеженим і враховує лише окремі напрями реалізації механізмів державного регулювання та механізмів державного регулювання банківських установ, які повинні враховувати широкий спектр факторів.

Різноманіття авторських підходів до дослідження механізмів державного регулювання банківських установ узагальнено на рис. 1.

У зв'язку з цим, доцільно під поняттям механізм державного регулювання слід розуміти сукупність взаємопов'язаних заходів, розроблених державою для впливу на суспільство, та будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених стратегічних цілей.

Та під поняттям, механізм державного регулювання банківських установ - сукупність взаємопов'язаних заходів пов'язаних заходів, розроблених державою

для впливу на банківський сектор з метою забезпечення виконання поставлених загальнодержавних цілей та завдань.

Рис. 1 Основні сучасні підходи до трактування поняття «механізми державного регулювання банківських установ»

Джерело: складено автором на основі [10]

Механізм державного регулювання діяльності банків реалізується на двох рівнях: загальному та спеціальному. Загальне регулювання здійснює Верховна Рада України у формі законів та постанов. Спеціальне регулювання діяльності банків від імені держави здійснює Національний банк України.

Слід зазначити, що Національний банк України, використовуючи нормативні та коригуючі методи регулювання банківської діяльності, за період розгортання кризи в банківській системі застосовує адекватні заходи щодо подолання дестабілізуючих процесів, пов'язаних з кризовими явищами, а саме:

- встановлені підвищені коефіцієнти резервування під кредитні операції банків;
- запроваджені більш жорсткі критерії визначення кредитоспроможності позичальників;
- банки зобов'язані надавати споживачу інформацію про умови кредитування та сукупну вартість кредиту;
- змінений норматив адекватності регулятивного капіталу, враховується валютний ризик та ризик довгострокової ліквідності;
- розмір мінімального регулятивного капіталу збільшений до 120 млн. грн.;
- посилені вимоги до регулятивного капіталу при отриманні банківської ліцензії

та письмових дозволів Національного банку України;

- запроваджений новий норматив співвідношення регулятивного капіталу і сукупних активів (не менше 9 %);
- підготовлені методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках;
- запроваджені методичні рекомендації щодо планування в банках України заходів на випадок виникнення непередбачуваних обставин;
- здійснено діагностичне обстеження банківського сектору, за результатами якого встановлені вимоги щодо рекапіталізації банківської системи;
- спрощено процедуру реєстрації статутного капіталу;
- пом'якшені вимоги до розрахунку регулятивного капіталу;
- посилені вимоги до формування банками обов'язкових резервів;
- обмежене кредитування в іноземній валюті;
- вжито заходів щодо підтримки ліквідності банків, капіталізованих за участі держави;
- урегульовані питання реструктуризації заборгованості за кредитами позичальників – фізичних осіб;

- змінений порядок урахування коштів, залучених на умовах субординованого боргу;

- тимчасовим адміністраторам надане право зменшувати вартість статутного капіталу банку в разі перевищення обсягу зареєстрованого статутного капіталу над обсягом регулятивного капіталу [11].

Зазначені зміни передбачають адміністративне регулювання банківської діяльності відповідно до сучасних потреб банківської системи. Враховуючи те, що причини виникнення криз окремих банків і в цілому банківських систем різні, інструменти антикризового управління також доцільно розглядати окремо на мікрорівні і макрорівні.

Державне регулювання банківських установ виступає елементом загального механізму соціально-економічного

розвитку держави та здійснюється спеціально вповноваженими на це державними органами та недержавними саморегульованими організаціями.

У цьому контексті нами сформульовані засади формування механізму державного регулювання банківської системи на підставі розкриття таких понять як «банківське регулювання», «банківський нагляд» і «банківський контроль», котрими повинна оперуватися банківська система (табл. 1).

Банківське регулювання повинно ґрунтуватися, перш за все, з позиції не одержання банком максимального прибутку при мінімумі ризику, а з позиції створення умов для забезпечення стійкого розвитку та зростання найбільш життєздатної та економічно доцільної частини банківського сектора економіки.

Таблиця 1

Засади формування механізму державного регулювання банківських установ

Державне регулювання банківських установ економіки	
Поняття	Характеристика
Банківське регулювання	створення системи норм з метою забезпечення стабільного, безпечного і прозорого функціонування та розвитку банківської системи; проведення прогнозованої та ефективної грошово-кредитної і валютної політики, спрямованої на підтримання інноваційно-інвестиційної моделі суспільного відтворення; забезпечення конкурентоспроможності та інноваційності як окремих банків, так і національної банківської системи в цілому; регламентація банківської діяльності.
Банківський нагляд	оцінка дотримання НБУ, банками II рівня, іншими особами, які співпрацюють з банками, законодавства України та встановлених нормативів; організація системи захисту інтересів кредиторів і вкладників; перевірка успішності виявлення банківських ризиків банками та управління з метою уникнення фінансових проблем у майбутньому, недопущення банківських криз; аналіз системи гарантій надійності депозитів і підтримання стабільності на грошово-кредитних ринках.
Банківський контроль	виявлення відхилень від прийнятих стандартів та порушень принципів законності, ефективності та економії коштів НБУ та банками II рівня у т.ч. проведення ревізій щодо виконання державних коштів, спрямованих на рекапіталізацію і рефінансування проблемних банків; притягнення винних до відповідальності; отримання компенсації за завдані збитки вкладникам, банкам, державі; вжиття заходів щодо запобігання різним порушенням у майбутньому чи скорочення їх.

Джерело: складено автором на основі [12]

Тобто одним із головних критеріїв дієвості банківського регулювання повинно стати досягнення банківською системою стійкості котра представляє собою багатогранне явище, що вимірюється за допомогою кількісних та якісних показників, та розглядається: у нерозривності зі стійкістю національної економіки в цілому фінансових ринків зокрема; у взаємозв'язку стійкості банківської системи й окремих банків, що її утворюють; з точки зору ступеня

задоволення банківською системою потреб користувачів банківських і супутніх їх послуг; порівняно зі стійкістю окремих зарубіжних банківських систем і світового ринку банківських послуг в цілому.

Разом з тим, Національний банк України здійснює банківський нагляд на індивідуальній та консолідованій основі та застосовує заходи впливу за порушення вимог законодавства щодо банківської діяльності, у тому числі тих, що спричинили або можуть спричинити у

майбутньому суттєве зниження рівня економічної безпеки банку або його клієнтів чи партнерів.

Національний банк України здійснює банківський нагляд у формі інспекційних перевірок та безвиїзного нагляду.

Необхідно зазначити, що основними завданнями банківського нагляду за станом економічної безпеки банківських установ України є наступні: контроль за дотриманням банками нормативів економічної і фінансової діяльності; затвердження форм звітності про стан та результати діяльності банків та регулювання процедури їх передання до органів нагляду (підтримка рівня інформаційної, фінансової, юридичної безпеки); систематичні перевірки рівня збереження та використання корпоративних банківських ресурсів (підтримка рівня фізичної, фінансової, кадрової безпеки); контроль за рівнем організації збереження банківської таємниці, конфіденційної інформації та інформації з обмеженим доступом (підтримка рівня інформаційної, кадрової безпеки); моніторинг використання банками специфічного програмного забезпечення (підтримка рівня техніко-технологічної, інформаційної безпеки).

Основними принципами організації сучасного банківського нагляду у сфері економічної безпеки нині є: багаторівневність системи нагляду за банками; постійне вдосконалення нормативного та методичного забезпечення наглядових процесів; удосконалення наукового, матеріально-технічного та кадрового забезпечення банківського нагляду; постійне підвищення кваліфікації спеціалістів банківського нагляду; посилення публічності та прозорості фінансового стану банків, широке використання механізмів ринкової самодисципліни; використання досвіду інших країн, запровадження міжнародних стандартів і кращої практики банківського нагляду.

Банківський контроль в визначається як діяльність банків, спрямована на попередження, фіксацію й усунення

недоліків і порушень, а також надання правової допомоги в питаннях фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій і громадян у процесі здійснення банківських операцій та користування банківськими послугами [13].

Діяльність банків підлягає контролю з боку багатьох органів (Рахункова палата, Державна податкова адміністрація, Державна фіскальна служба (планується перейменувати в Державну аудиторську службу), правоохоронні органи, Національний банк України, державні позабюджетні фонди (такі як Пенсійний фонд), антимонопольний комітет, на перспективу й Антикорупційне бюро, тощо).

Кожний із зазначених органів і організацій ставить під час перевірки певні цілі, які можуть суттєво відрізнятися і навіть вступати в суперечність. З усіх перерахованих суб'єктів контролю тільки Національний банк України та аудиторські фірми у процесі перевірок фінансово-кредитних організацій керуються метою забезпечення стабільності банківської системи, тобто сприяють досягненню однієї з головних цілей банківського регулювання.

У світовій та вітчизняній практиці виокремились такі основні форми контролю – державний, відомчий та незалежний. Нагляд за діяльністю банків передбачає цілісний і безперервний контроль за здійсненням банками своєї діяльності відповідно до діючого законодавства та інструкцій; він являє собою моніторинг процесів, які відбуваються в банківських установах. У вітчизняному законодавстві поняття банківського нагляду визначається як складова системи контролю.

Задля реалізації поставлених завдань державного регулювання необхідно розглянути функції державного регулювання у банківській діяльності (табл. 2).

Вагомою складовою організаційної структури державного управління є наявність суб'єкта та об'єкта управління,

між ними повинні встановлюватися чіткі організаційні відносини. Адже керуючий вплив суб'єкта управління відповідно до покладених на нього функцій і

повноважень, здійснює відносно певного об'єкта управління (рис. 2).

Таблиця 2

Функції механізму державного регулювання діяльності банківських установ України

№	Функції механізму державного регулювання діяльності банківських установ	Характеристика функцій механізму державного регулювання діяльності банківських установ
1	Організаційна	для досягнення економічної стабільності необхідно створити ряд певних правил, якими банківські інститути будуть керуватися, реалізуючи свою політику.
2	Захисна	виводиться з організаційної і означає, що правила, які встановлюються у банківській діяльності, повинні забезпечувати захист вкладників.
3	Стабілізаційна	використання різноманітних запобіжних заходів щодо усунення дестабілізаційних елементів у діяльності банківських установ.
4	Координаційна	функція, що забезпечує узгодження дій у просторі і часі між відповідними службами, відділами, департаментами НБУ, що здійснюють регулювання діяльності банків, банківською системою в цілому та зовнішнім середовищем для найбільш швидшого та ефективного досягнення стабільності банківської системи.
5	Аналітична	передбачає збір інформації, аналіз та оцінку результатів діяльності банківських установ і макроекономічних показників країни, які мають безпосередній вплив на банківський сектор. Це дає можливість вчасно реагувати на дестабілізуючі фактори розвитку банківської системи та вживати відповідних запобіжних заходів.
6	Методологічна	полягає у розробленні системи понять, методів, принципів, норм, методик, способів і засобів організації діяльності, необхідних при здійсненні банківського регулювання.
7	Інформаційна	передбачає отримання та надання офіційних відомостей про стан банківської системи для потреб внутрішнього та зовнішнього користування.

Джерело: складено автором на основі [14]

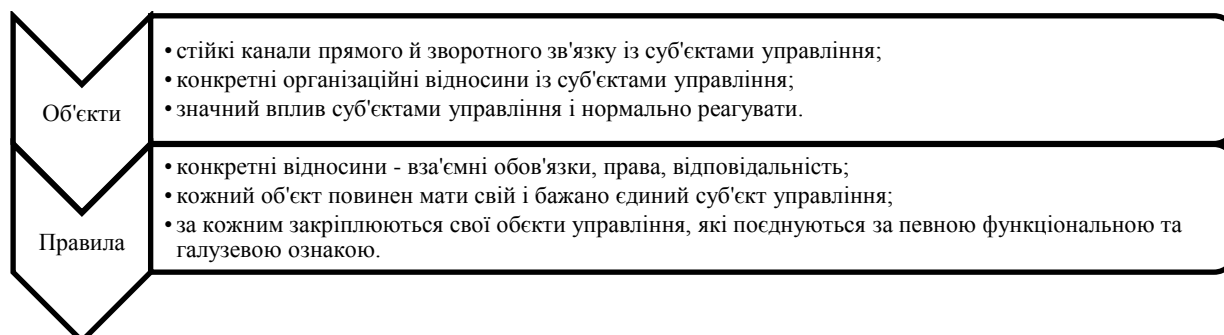

Рис. 2 Об'єкти механізмів державного регулювання банківських установ України

Джерело: складено автором на основі [15]

Доведено, що трансформаційні перетворення в Україні ускладнюють процес забезпечення ефективного та стабільного функціонування банківської системи і потребують відповідних механізмів регулювання.

Досягнення мети та реалізація поставлених завдань державного регулювання економіки вимагає певних дій, використання різних способів впливу, що досягається за допомогою використання різноманітних методів державного регулювання. У сфері державного

регулювання економіки застосовують правові, адміністративні, економічні, а також специфічні методи, які до того ж класифікуються на прямі та непрямі [16].

З позиції процесу у державному регулюванні банківської діяльності можна виділити три основні етапи: розробки концепції, застосування концепції, контроль за виконанням концепції банківської регулятивної діяльності (табл. 3).

Враховую вищезазначене, механізм державного регулювання економіки

необхідно розглядати як систему, яка становить компонентну структуру. Її складовими є цілі, завдання, принципи, функції, суб'єкти й об'єкти, методи та форми державного регулювання економіки, які у своїй взаємодії та взаємозв'язку обумовлюють економічну політику країни, реалізація якої сприятиме досягненню стратегічної мети та виконанню

регулюючої функції держави у сфері державного управління. Відповідно до представленого механізму, розкривається сутність державного регулювання економіки, яка проявляється у забезпеченні відносин між суб'єктами державного регулювання та об'єктами, які утворюють цілісну систему з асиметричним впливом її елементів (рис. 3).

Таблиця 3

Етапи впровадження механізму державного регулювання банківських установ

№	Назва етапу державного регулювання банківської діяльності	Короткий опис стадій державного регулювання банківської діяльності
1	Етап розробки концепції	проводиться робота над розробкою та удосконаленням нормативно-законодавчої бази з питань банківської регулятивної політики. Нормативно-правові акти розробляють суб'єкти, які мають право на законодавчу, нормотворчу ініціативу.
2	Етап застосування концепції	застосовуються нормативно-правові акти у реалізації банківської регулятивної діяльності. Реалізують цей етап державні органи, які мають виконавчі повноваження і функції.
3	Етап контролю застосування законодавства	передбачає проведення системного аналізу та експертизи реалізації регулятивної політики і розробка висновків, рекомендацій для її оптимізації. У результаті цей етап контролю перетворюється у етап концепції, адже тут реалізується функція банківського нагляду.

Джерело: складено автором на основі [17]

Таким чином, до основних елементів механізму державного регулювання діяльності банківських установ України: основні завдання державного регулювання діяльністю банківських установ України; об'єкти та суб'єкти організації державного регулювання діяльністю банківських установ України; сукупність факторів, які забезпечують функціонування механізму державного регулювання діяльності банківських установ України; основні напрями забезпечення механізму державного регулювання діяльності банківських установ України; заходи державного регулювання, які варто розділити на дві компонентних складові, такі як: антикризове управління та забезпечення економічної безпеки.

Для реалізації механізму державного регулювання діяльності банківських установ України необхідно виконати такі завдання: стратегічні – оцінка кожного із складників з урахуванням вагомості її впливу показників на кінцевий рівень; тактичні – оцінка коефіцієнтів на першому етапі.

До основних об'єктів механізму державного регулювання діяльності

банківських установ України пропонуємо назвати органи державної влади.

Серед основних суб'єктів механізму державного регулювання діяльності банківських установ України пропонуємо віднести державу, адміністративно-територіальні одиниці, громади та банки.

До основних функцій механізму державного регулювання діяльності банківських установ України: пропонуємо віднести наступні:

- організаційна - організація процесу управління діяльністю банківських установ;
- захисна – гарантування внутрішньої безпеки банківських установ;
- стабілізаційна – підтримання достатнього рівня економічної безпеки банківських установ;
- координаційна – вибір цілей та збалансованість державного регулювання діяльністю банківських установ України;
- аналітична – визначення державними органами цілей діяльності банківських установ;
- методологічна – принципи й логіка управління соціально-економічним розвитком діяльності банківських установ;

- інформаційна – збір та обробка даних діяльності банківських установ з метою їх детального вивчення.

До основних принципів механізму державного регулювання діяльності банківських установ України пропонуємо віднести наступні:

- економічно-організаційні – ефективне функціонування інструментів управління та використання економічних законів для досягнення цілей;

- комплексності – всебічне дослідження причин взаємозалежності між державним регулюванням і діяльністю банківських установ;

- системності – сукупність економічних елементів, що знаходяться у взаємозв'язку і взаємозалежності один від одного;

- адаптивності – здатність банківських установ швидко пристосовуватися до нових умов на ринку.

Механізм державного регулювання діяльності банківських установ сукупність взаємопов'язаних заходів, розроблених державою для впливу на банківський сектор з метою забезпечення виконання поставлених загальнодержавних цілей та завдань	
Завдання: <i>Стратегічні</i> – забезпечення стабільного розвитку банківської системи; <i>Тактичні</i> – забезпечення стабільної діяльності банків.	
Об'єкт банківські установи	Суб'єкт органи державної влади
Принципи: комплексності, системності, адаптивності, правомірності, нормативності	Функції: організаційна, захисна, стабілізаційна, координаційна, аналітична, методологічна, інформаційна
Фактори: економічні, ресурсні, політико-правові, соціальні, інноваційні	
Напрями забезпечення: - дотримання нормативно-правових актів у банківській діяльності; - виконання банківських нормативів.	

Рис. 3 Складові механізму державного регулювання діяльності банківських установ України

Джерело: складено автором

До напрямів забезпечення механізму державного регулювання діяльності банківських установ України слід віднести: стабільне функціонування банківської діяльності, захист інтересів вкладників, виконання загальнодержавних цілей, здійснює стабілізацію соціально-економічної ситуації.

В результаті, доцільно сформулювати заходи державного регулювання які включають наступні групи: антикризове управління, забезпечення економічної безпеки, антикризове управління економічною безпекою банківських установ.

Самі по собі механізми державного регулювання діяльності банківських установ України можуть доповнюватися різноманітними недержавними, незалежними, добровільними, некомерційними організаціями, які

створюються як за сприянням держави та мають допомагати державним регулятивним органам не допускати помилок, вносити свої пропозиції щодо сприяння розвитку галузі, так і за власною ініціативою самих суб'єктів господарювання.

Недержавні саморегульовані організації складають важливе доповнення і до механізму державного регулювання банківського сектора. У банківському секторі такими органами є декілька саморегульованих організацій.

Необхідність державного регулювання банківських установ зумовлена не лише створенням відповідного механізму державного регулювання банківських установ, а й виконанням суспільно-корисних та соціально-економічних функцій.

Деякі науковці визначають економічну безпеку банку як конкурентні переваги, міру гармонізації інтересів, комплекс заходів, сукупність методів, сукупність чинників тощо. Крім того, економічну безпеку банку можна розглядати з позиції перспективної економічної стійкості; поточної дієздатності системи; економічної спроможності системи та її здатності до автопоезису (саморозвитку, самовідтворення) [18].

Проте, на нашу думку, в основі визначення економічної безпеки банківської організації має бути покладено механізми здійснення нею активних і пасивних операцій, оскільки саме у процесі їх реалізації використовуються або отримуються усі доступні банкам ресурси матеріального та нематеріального походження, одержується прибуток чи збиток, здобуваються або втрачаються конкурентні переваги; їх результативність визначає ефективність роботи банку, його поточний фінансово-господарський стан та перспективи подальшого розвитку

Економічно безпечний стан суб'єкта господарювання (у даному випадку банку)

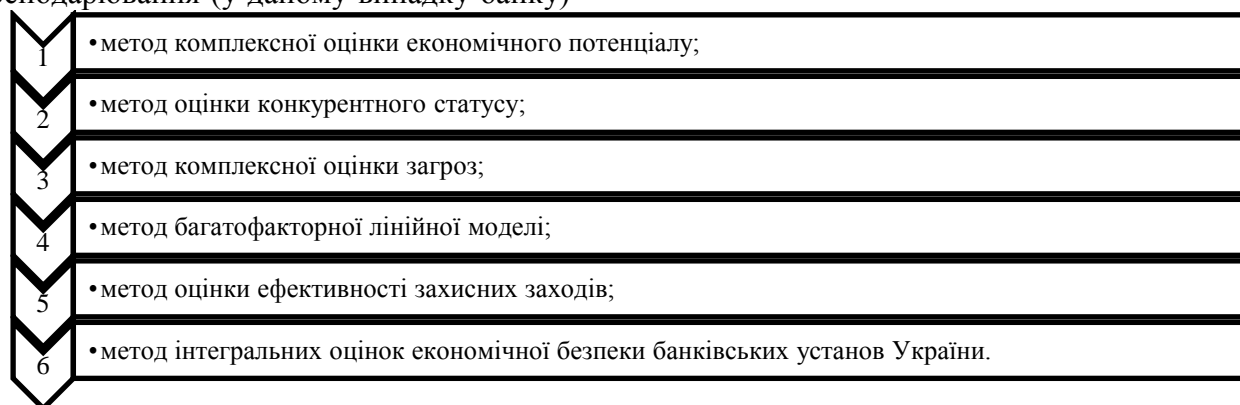

Рис. 4 Методичні підходи до визначення рівня економічної безпеки банківських установ України

Джерело: складено автором на основі [19]

Метод комплексної оцінки економічного потенціалу дозволяє детально розробити та науково обґрунтувати систему показників щодо оцінювання економічного потенціалу. Складність і різноманіття характеристик різних аспектів економічного потенціалу зумовлює наявність безлічі показників. При цьому проблема їх використання полягає в тому, що жоден з них не може виконувати роль універсального показника, за яким

або системи, яка поєднує суб'єктів господарської діяльності у процесі їх взаємодії між собою та з іншими учасниками економічних відносин (наприклад, банків, їхніх клієнтів, контрагентів, конкурентів, регулюючих органів тощо), повинен не лише давати змогу для розширення меж діяльності суб'єкта без будь-яких втрат для рівня захищеності його корпоративних ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних, тощо), але й сприяти такому розширенню, виступаючи каталізатором якісної еволюції бізнес-структури.

При розкритті сутності економічної безпеки банківських установ, на нашу думку, необхідно врахувати також те, що вона повинна бути представлена як динамічна характеристика єдиної, цілісної системи. Успішна діяльність банківських установ залежить від правильно обраної стратегії управління і розвитку, методичних підходів до визначення рівня економічної безпеки банківських установ (рис. 4).

однозначно можна було б судити про рівень економічного потенціалу банківської установи.

Визначення складу показників оцінювання є важливою проблемою методичного забезпечення оцінки економічного потенціалу. Об'єктивність методу оцінки величини економічного потенціалу може бути забезпечена лише при правильному виборі системи показників, що дозволяють в

комплексі характеризувати потенціал за кількісними та якісними ознаками. Перелік таких показників повинен гарантувати необхідну і достатню інформацію про стан економічного потенціалу і окремих його елементів з метою прийняття своєчасних і об'єктивних рішень з приводу подальшого розвитку складових потенціалу і вдосконалення їх структури.

Комплексні показники оцінювання мають різну природу та алгоритми побудови. В загальному вигляді розв'язання цієї задачі можливе в три етапи:

- на першому етапі реалізується задача факторного аналізу простору властивостей, тобто оцінюється, перевіряється та формується набір параметрів, які поділяються на відносно однорідні групи (наприклад ті, що характеризують організаційно-технічний, економічний рівень, забезпеченість ресурсами і інше). Множина показників нижчого рівня поділяється на групи однорідних за обраними критеріями. Важливо, щоб ці показники, з точки зору обраних критеріїв, можна було порівняти. Окрім того, показники не повинні дублювати один одного або бути дуже корельованими;

- на другому етапі реалізується задача побудови типології груп показників;

- на третьому етапі реалізується задача типології динамічних схем.

Таким чином, метод комплексної оцінки економічного потенціалу в натуральному виразі припускає визначення кількості економічних ресурсів, якими володіє банківська установа, і кількість послуг та продуктів, які можуть бути виконані при як найповнішому і ефективнішому використанні цих ресурсів.

Група методів комплексної оцінки загроз передбачає оцінку ризиків банківських установ та виявлення загроз, не пов'язуючи цей аналіз із встановленням рівня економічної безпеки банківських установ. Оцінка передбачає здійснювання прогнозування можливих загроз на основі висновків, зроблених експертами. Окрім цього, можливий вплив одного спеціаліста на решту членів групи, якщо застосовують метод колективних експертних оцінок [96].

Основною умовою використання даного методу є відносно стабільний розвиток банківських установ, оскільки висновки про значення граничних показників у майбутніх періодах роблять на основі вивчення їх динаміки у попередніх періодах. Цей метод є неактуальним, оскільки теперішня ситуація на характеризується нестабільністю та істотним коливанням показників.

Група методів комплексної оцінки загроз передбачає оцінку та виявлення загроз, не пов'язуючи цей аналіз із встановленням рівня економічної безпеки самих банківських установ. Комплексність та системність в підходах до оцінки фінансово-економічної безпеки та звуження кількості показників-індикаторів є, безперечно, позитивним в даному методичному підході, але застосування експертного опитування для побудови моделі оцінювання фінансово-економічної безпеки торговельного підприємства носить суб'єктивний характер і не дасть точного очікуваного результату [20].

Основними недоліками цього методу є недостатня кваліфікація спеціалістів та суб'єктивізм у прийнятті рішень та можливий не повною мірою обґрунтований вибір та визначення показників для кожної із функціональних складових.

Метод оцінки конкурентного статусу шляхом оцінювання конкурентного статусу банківських установ за багатокритеріальним підходом по кожному його продукту зазвичай розраховують комплексний показник конкурентного статусу.

Можливі два підходи до його розрахунку: 1-й підхід полягає в тому, що конкурентний статус банківських установ оцінюється за загальною системою внутрішніх факторів. Оцінка даного показника здійснюється в балах, шляхом розрахунку сумарних зважених оцінок впливу всіх внутрішніх факторів на конкурентний статус банківської установи. Бальна оцінка факторів характеризується інтенсивність впливу чинника на конкурентний статус. Отримані результати дозволяють оцінити конкурентну позицію банківських установ. Абсолютний конкурентний статус визначається шляхом

порівняння оцінок даних установ з основними конкурентами. Методика оцінювання наступна: вибирають перелік факторів, які визначають конкурентний статус; здійснюють порівняння бальних оцінок даних факторів досліджуваної банківської установи з оцінками найсильніших конкурентів; показник абсолютного конкурентного статусу розраховується як сума різниць між цими оцінками. При цьому можна застосовувати як прості, так і зважені оцінки факторів конкурентного статусу банківської установи.

Метод багатфакторної лінійної моделі значно обмежують методичну сутність поняття економічної безпеки, адже зводяться лише до оцінки ризиків. Невідомі параметри багатфакторної регресії обчислюються за допомогою методу найменших квадратів, суть якого полягає в мінімізації суми квадратів помилок. Вплив кожного фактора (кожної незалежної змінної) на залежну змінну характеризується частковими коефіцієнтами регресії (параметрами). Частковий коефіцієнт регресії показує, на скільки одиниць зміниться значення залежної змінної при збільшенні значення відповідного фактора на одиницю при умові, що значення всіх інших факторів залишатимуться постійними [21].

Метод оцінки ефективності захисних заходів потребують великої кількості статистичних даних, що значно знижує достовірність і об'єктивність аналізу за відсутності необхідної інформаційної бази; до того ж потребує доробки механізм визначення окремих складових економічної безпеки банківських установ.

Даний метод передбачає визначення рівня економічної безпеки за допомогою оцінювання ефективності використання ресурсів банківської установи. При застосуванні цього підходу оцінювання рівня економічної безпеки ототожнюється із аналізом стану його фінансово-господарської діяльності. Програмно-цільовий підхід базується на інтегруванні показників, які визначають рівень економічної безпеки. Значну увагу при використанні цього підходу необхідно

приділити відбору показників та визначенню методів їх інтегрування [22].

Згідно з вимогами нормативних актів Національного банку України основною інформацією для фінансового аналізу банківських установ є база даних, отримана із фінансової звітності, яка дозволяє реально оцінити показники ліквідності, платоспроможності та дохідності банків і на цій основі визначити фінансовий стан, який відображає всі напрямки банківської діяльності.

Метод інтегральних оцінок економічної безпеки України відповідно до цього підходу передбачається визначення інтегрального показника, що містить у собі оцінки економічної безпеки за кожною складовою з урахуванням їх вагомості. У результаті проведення інтегральних оцінок економічної безпеки показників, що характеризують складові економічної безпеки, в результаті отримують інформацію про кожну з них у порівнюваному вигляді. Однак під час формування інтегрального показника слід урахувати, що кількість показників для різних складових економічної безпеки є не однаковою, що може справити суттєвий вплив на об'єктивність отриманих результатів. Це обумовлює необхідність обов'язкового усереднення значень показників складових до їх кількості [23].

На основі методичних підходів систематизовано принципи формування системи показників-індикаторів кризового стану та загрози банкрутства: адекватність системи показників задачам діагностичного дослідження, тобто можливість за їх допомогою забезпечити виявлення та оцінку глибини розвитку кризи та її окремих фаз; діагностика передумов для її поглиблення або послаблення; наявність інформаційного забезпечення для розрахунку значень показників; проведення динамічного та порівняльного аналізу; чітке визначення алгоритмів розрахунку показників-індикаторів кризи; накопичення статистичної бази стосовно рівня та динаміки зміни показників, що з часом стане інформаційною передумовою

розробки спеціальних моделей діагностики кризи та загрози банкрутства.

Для комплексного уявлення про будову сучасної системи економічної безпеки банківської установи необхідно визначити

її елементи та встановити зв'язки між ними. Окремі складові економічної безпеки банків нині перебувають у сфері наукових інтересів багатьох вчених-дослідників та спеціалістів-практиків (табл. 4).

Таблиця 4

Складові системи економічної безпеки банківської установи

№	Науковці та запропоновані ними складові економічної безпеки банків				
1	Бас М. А.	Яременко С.М.	Зубок М.І.	Козюк В.В.	Фальота А.В.
2	фінансова	фінансова	фінансова	фінансова	фінансова
3	інформаційна	інформаційна	інформаційна	інформаційна	інформаційна
4	техніко-технологічна	техніко-технологічна	не виділяє	не виділяє	техніко-технологічна
5	інтелектуально-кадрова	не виділяє	кадрова	кадрова	кадрова
6	силова	не виділяє	не виділяє	силова	не виділяє
7	юридична	не виділяє	не виділяє	не виділяє	не виділяє
8	політико-правова	правова	не виділяє	політико-правова	правова
9	ринкова	не виділяє	не виділяє	ринкова	не виділяє
10	інтерфейсна	не виділяє	не виділяє	не виділяє	не виділяє
11	не виділяє	організаційна	Безпека матеріальних ресурсів	не виділяє	не виділяє

Джерело: складено автором на основі [23-27]

Система економічної безпеки банківських установ повинна бути представлена як сукупність підсистем, пов'язаних із кредитними, валютними, розрахунковими, інвестиційними операціями, а також операціями, пов'язаними зі збором, обробкою, зберіганням, використанням та попередженням пошкодження, підробки та викрадення інформації як із застосуванням техніко-технологічних ресурсів, так і без них.

Висновки. У статті охарактеризовано сучасні підходи до трактування поняття «механізми державного регулювання банківських установ», виокремлено основні засади, функції, об'єкти та етапи формування механізму державного регулювання банківських установ. Згруповано складові механізму державного регулювання діяльності банківських установ України. Запропоновано методичні підходи до визначення рівня економічної безпеки банківських установ України та основі визначення економічної безпеки банківської організації та покладено механізми здійснення активних і пасивних операцій.

Література:

1. Сугоняка М. В. Формування механізму антикризового управління системним банком: монографія. Дніпропетровськ, 2013. С. 134— 138.
2. Андрієнко М. В., Шако В. А. Механізми реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні. *Інвестиції: практика та досвід* : наук. фах. видання. 2017. № 18. С. 47 – 53.
3. Олефір А. О. Правові механізми антикризового державного регулювання економіки. *Теорія і практика виробництва* : наук.-практ. журнал. 2015. Вип. 1(7). С. 1–18.
4. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: монографія. Київ, 2000. 328 с.
5. Белай С. В. Державні механізми протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру: теорія, методологія, практика : монографія. Харків, 2015. 349 с.
6. Тридід О. М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства: монографія. Харків, 2002. 364 с.
7. Коротич О. Б. Класифікація та зміст механізмів управління державою. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. Одеса : Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2006. Вип. 2 (26). С. 122-128.
8. Вовк В. Я., Тридід В. Я. Концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму антикризового управління банком. *Фінанси України: науково-теор. та інформ.-практ. журнал*. 2009. № 1. С. 98-106.
9. Юрій С. І., Луцишин О. О. Ринок фінансових послуг як інституційна основа ринкової

економіки. *Фінанси України*: науково-теор. та інформ.-практ. журнал. 2010. № 11. С. 48–59.

10. Кузнєцова Л. В. Вплив глобалізації на розвиток банківської діяльності: кол. монографія. Одеса, 2011. 520 с.

11. Петик Л. О., Федорова С.В. Кризи банківської системи: характеристики та критерії класифікацій. *Науковий вісник НЛТУ України* : період. фак. наук.-техн. вид. Львів : Вид-во НЛТУ України, 2010. Вип. 20.2. С. 225-230.

12. Чуб О. О. Концептуальні засади банківського нагляду в умовах глобалізації. *Фінанси України*: науково-теор. та інформ.-практ. журнал. 2009. № 7. С. 49.

13. Смовженко Т. С., Тридід О. М. Антикризове управління стратегічним розвитком банку: монографія. Київ, 2008. 473 с.

14. Дергачова В., Савельєв М. Моніторинг національного розвитку як фактор економічної безпеки держави. *Економіка України* : наук. фак. вид. 2010. № 1. С. 19-28.

15. Гордіна Т. М. Сучасні проблеми функціонування національної системи страхування вкладів фізичних осіб: теоретичний підхід. URL : <http://bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n8/29SPF.pdf> (дата звернення 18.05.2018).

16. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679–XIV. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2018. 238 с.

17. Дучинський А. П. Механізми розвитку банківських послуг у забезпеченні інвестиційної діяльності економічних суб'єктів. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»* : зб. наук. праць. Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2011. Вип. 5(4). С. 98-103.

18. Стрельбицька Л.М., Стрельбицький М.П., Гіжевський В.К. Банківське безпекознавство: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2007. 602 с.

19. Школьник І. О. Фінансовий ринок України в контексті розвитку світової фінансової системи : монографія. Суми, 2007. 98 с.

20. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М., Белінська О. В. Антикризівий менеджмент банківських установ України. *Вісник Хмельницького національного університету* : зб. наук. праць. Хмельницький : Ви-во ХНУ, 2010. № 3. С. 107—110.

21. Стукало Н., Литвин М. Державне антикризове регулювання банківського сектору: досвід ЄС та України. *Вісник Національного банку України* : наук. вісник : зб. наук. праць. Київ : Вид-во Національний банк України. 2010. №6. С.20-25.

22. Сисоєва Л. Ю. Проблемні аспекти регулювання системних банків. *Актуальні питання економіки та сучасного менеджменту* : Матеріали XXVII міжнар. наук.-практ. конф., (Львів, 5–6 липня 2013). Львів, 2013. С. 40–41.

23. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності. URL : http://shron.chtyvo.org.ua/Zubok_M_I/Bezpeka_bankivskoi_diialnosti.pdf

(дата звернення 25.07.2018).

24. Бас М. А. Антикризове управління банківськими установами: теоретичний аспект. *Регіональна економіка* : наук. практ. журнал. 2011. № 5. С. 111 – 115.

25. Яременко С. М. Комплексна система економічної безпеки банку і управління нею. *Фінанси, облік і аудит*: зб. наук. праць. Київ : Вид-во КНЕУ, 2011. Вип. 17. С. 209–215.

26. Козюк В. В. Незалежність центральних банків : навч. посібник. Тернопіль : Карт-бланш, 2003. 244 с.

27. Фалюта А. В. Державні методики оцінки фінансового стану банків. *Ефективна економіка* : електр. фак. видання. 2012. № 5. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1090> (дата звернення 13.05.2018).

Reference:

1. Suhoniaka M. V. Formuvannia mekhanizmu antykryzovoho upravlinnia systemnym bankom: monohrafiia. Dnipropetrovsk, 2013. С. 134— 138.

2. Andriienko M. V., Shako V. A. Mekhanizmy realizatsii derzhavnoi ekolohichnoi polityky na rehionalnomu rivni. Investytsii: praktyka ta dosvid : nauk. fakh. vydannia. 2017. № 18. S. 47 – 53.

3. Olefir A. O. Pravovi mekhanizmy antykryzovoho derzhavnogo rehuliuвання ekonomiky. Teoriia i praktyka vyrobnytstva : nauk.-prakt. zhurnal. 2015. Vyp. 1(7). S. 1–18.

4. Bakumenko V. D. Formuvannia derzhavno-upravlinskykh rishen: problemy teorii, metodolohii, praktyky: monohrafiia. Kyiv, 2000. 328 s.

5. Bielai S. V. Derzhavni mekhanizmy protydiv kryzovym yavyscham sotsialno-ekonomichnoho kharakteru: teoriia, metodolohiia, praktyka : monohrafiia. Kharkiv, 2015. 349 s.

6. Trydid O. M. Orhanizatsiino-ekonomichni mekhanizm stratehichnoho rozvytku pidpriemstva: monohrafiia. Kharkiv, 2002. 364 s.

7. Korotych O. B. Klyasyfikatsiia ta zmist mekhanizmiv upravlinnia derzhavoiu. Aktualni problemy derzhavnogo upravlinnia: zb. nauk. pr. Odesa : Vyd-vo ORIDU NADU, 2006. Vyp. 2 (26). S. 122-128.

8. Vovk V. Ya., Trydid V. Ya. Kontseptualni zasady formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu antykryzovoho upravlinnia bankom. *Finansy Ukrainy: naukovo-teor. ta inform.-prakt. zhurnal*. 2009. № 1. S. 98-106.

9. Iurii S. I., Lutsyshyn O. O. Rynok finansovykh posluh yak instytutsiina osnova rynkovoї ekonomiky. *Finansy Ukrainy: naukovo-teor. ta inform.-prakt. zhurnal*. 2010. № 11. S. 48–59.

10. Kuznietsova L. V. Vplyv hlobalizatsii na rozvytok bankivskoi diialnosti: kol. monohrafiia. Odesa, 2011. 520 s.

11. Petyk L. O., Fedorova S.V. Kryzy bankivskoi systemy: kharakterystyky ta kryterii klyasyfikatsii. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy* : period. fakh. nauk.-

tekh. vyd. Lviv : Vyd-vo NLTU Ukrainy, 2010. Vyp. 20.2. S. 225-230.

12. Chub O. O. Kontseptualni zasady bankivskoho nahliadu v umovakh hlobalizatsii. *Finansy Ukrainy: naukovy-teor. ta inform.-prakt. zhurnal*. 2009. № 7. S. 49.

13. Smovzhenko T. S., Trydid O. M. Antykryzove upravlinnia stratehichnym rozvytkom banku: monohrafiia. Kyiv, 2008. 473 s.

14. Derhachova V., Saveliev M. Monitorynh natsionalnoho rozvytku yak faktor ekonomichnoi bezpeky derzhavy. *Ekonomika Ukrainy : nauk. fakh. vyd.* 2010. № 1. S. 19-28.

15. Hordina T. M. Suchasni problemy funktsionuvannia natsionalnoi systemy strakhuvannia vkladiv fizychnykh osib: teoretychnyi pidkhid. URL : <http://bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n8/29SPF.pdf> (data zvernennia 18.05.2018).

16. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 20.05.1999 r. № 679–XIV. Kyiv: Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2018. 238 s.

17. Duchynskiy A. P. Mekhanizmy rozvytku bankivskykh posluh u zabezpechenni investytsiinoi diialnosti ekonomichnykh subiektiv. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii «Ekonomika»* : zb. nauk. prats. Dnipropetrovsk : Vyd-vo DNU, 2011. Vyp. 5(4). S. 98-103.

18. Strelbytska L.M., Strelbytskyi M.P., Hizhevskiy V.K. Bankivske bezpekoznavstvo: navchalnyi posibnyk. Kyiv : Kondor, 2007. 602 s.

19. Shkolnyk I. O. Finansovyi rynek Ukrainy v konteksti rozvytku svitovoi finansovoi systemy : monohrafiia. Sumy, 2007. 98 s.

20. Havlovska N. I., Rudnichenko Ye. M., Belinska O. V. Antykryzovyi menedzhment bankivskykh ustanov Ukrainy. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu* : zb. nauk. prats. Khmelnytskyi : Vy-vo KhNU, 2010. № 3. S. 107—110.

21. Stukalo N., Lytvyn M. Derzhavne antykryzove rehuliuвання bankivskoho sektoru: dosvid YeS ta Ukrainy. *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy : nauk. visnyk* : zb. nauk. prats. Kyiv : Vyd-vo Natsionalnyi bank Ukrainy. 2010. №6. C.20-25.

22. Sysoieva L. Yu. Problemni aspekty rehuliuвання systemnykh bankiv. Aktualni pytannia ekonomiky ta suchasnoho menedzhmentu : Materialy XXVII mizhnar. nauk.-prakt. konf., (Lviv, 5–6 lypnia 2013). Lviv, 2013. S. 40–41.

23. Zubok M. I. Bezpeka bankivskoi diialnosti. URL : http://shron.chtyvo.org.ua/Zubok_M_I/Bezpeka_bankivskoi_diialnosti.pdf (data zvernennia 25.07.2018).

24. Bas M. A. Antykryzove upravlinnia bankivskymy ustanovamy: teoretychnyi aspekt. *Rehionalna ekonomika : nauk. prakt. zhurnal*. 2011. № 5. S. 111 – 115.

25. Iaremenko S. M. Kompleksna systema ekonomichnoi bezpeky banku i upravlinnia neiu. *Finansy, oblik i audyt: zb. nauk. prats. Kyiv : Vyd-vo KNEU*, 2011. Vyp. 17. S. 209–215.

26. Koziuk V. V. Nezalezhnist tsentralnykh bankiv : navch. posibnyk. Ternopil : Kart-blansh, 2003. 244 s.

27. Faliuta A. V. Derzhavni metodyky otsinky finansovoho stanu bankiv. *Efektivna ekonomika : elektr. fakh. vydannia*. 2012. № 5. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1090> (data zvernennia 13.05.2018).

Стаття надійшла до редакції 05.10.2018 р.